

Aanwinsten van de Nederlandsche flora in 1919.

Mededeeling op de vergadering van 29 Dec. 1919 te
Amsterdam.

(Ingekomen 5 Februari 1920).

In de eerste plaats wil ik U enkele voor ons land nieuwe adventieven laten zien. Het aantal is dit jaar vrij gering. De meeste anders zoo rijke adventiefterreinen hebben slechts weinig opgeleverd, doordat de economische verhoudingen een zeer geringen aanvoer uit het buitenland met zich brachten.

Van verschillende der hier volgende planten kreeg ik de determinatie of de bevestiging van mijn determinatie als gewoonlijk van het corresponderende lid onzer vereeniging Dr. A. Thellung te Zürich, waarvoor ik hem ook van deze plaats gaarne mijn oprechten dank betuig.

1. *Ranunculus sardous* Cr. ssp. *trilobus* (Desf.) Rouy et Fouc. Deze plant verzamelde ik 30 Juni 1918 te Weert op het bekende aanvoerterrein „Karelke”, en is in het verslag Kr. Arch. 1918 (1919) p. 80 ten onrechte als *Ranunculus muricatus* L. opgegeven. In Rouy, Flore de France I. 109 (1893) vindt men de diagnose: Tige de 2—5 dM. dressée, rameuse, plus ou moins hispide, ainsi que les feuilles. Feuilles primordiales ovales, les caulinaires inférieures et les moyennes pinnatiséquées à lobes irrégulièrement incisés-dentés; les supérieures laciniées à lanières étroites, lanceolées. Fleurs petites à pétales oblongs ou obovales-

oblongs, d'un jaune pâle, dépassant peu les sépales, Carpelles petits, jaunâtres, tuberculeux sur les deux faces, disposés en capitule ovale ☉ Mai, Juillet.

2. *Sidalcea malviflora* (D.C.) A. Gray. = *Callirhoë spicata* Regel = *Malva spicata* Voss. non L. werd op 28 Juli 1919 aan de Wever toegezonden uit Heer-Scharn (Z.-Limburg). Het is een sierplant, afkomstig uit N. Amerika, waarvan ik nog geen beschrijving heb machtig kunnen worden. Niet onwaarschijnlijk hebben wij hier met een verwilderde tuinplant te doen.

3. *Hypericum grandifolium* Choisy is eveneens een verwilderde sierplant, afkomstig van de Kanarische eilanden en Madeira. Ik vond haar onder een heg bij het buurtschap Huiswaard bij Alkmaar op 20 Aug. 1919. De plant kenmerkt zich door de groote bloemen met 3 stijlen. De ovale kelkbladen zijn aan de vrucht teruggeslagen, de tegenoverstaande eivormige, van boven donker groene, min of meer leerachtige bladen geven de plant een frisch, frisch uiterlijk.

4. *Potentilla millegrana* Engelm. uit Noord-Amerika verzamelde ik als een zeer kleinbloemige *P. norvegica* te Rotterdam 6 Sept. 1919. Dr. Thellung plaatste er met den juisten naam de opmerking „Wohl neu für Europa” bij. De plant heeft ± de habitus van *P. norvegica*, maar is dichter bebladerd, zeer kleinbloemig, terwijl de vruchtkelk heel weinig vergroot is. Literatuur heb ik over deze plant nog niet kunnen machtig worden.

5. *Vicia Noëana* Reut. var. (?) *blepharicarpa* Thell. Dit is een exemplaar dat in het verslag Weert Kr. Arch. 1918 (1919) p. 85 onder voorbehoud tot *V. lutea* L. gebracht is. De soort wordt in A. u. G. Syn. VI, II Abt. p. 962 als volgt beschreven: ☉ Behaart. Stengel gestreift, oprecht bis etwas kletternd. Blätter mit 5—6 Paaren von Blättchen und kurzer Wickelranke. Blättchen verlängert, linealisch, stumpflich bis gestutzt, stachelspitzig. Neben-

blättern klein, halb spießförmig, die oberen dreieckig. Blütenstände 2—4 blüthig, sehr kurz gestielt. Kelch rauhaarig, violett, mit sehr schiefer Mündung und aus breiterem Grunde pfriemlichen Zähnen, deren untere etwa halb so lang als die Kelchröhre sind, die oberen sind noch kürzer, aufwärts gerichtet. Blumenblätter gelb-braun. zuletzt kupferbraun, etwa 3 mal länger als der Kelch. Frucht kahl, länglich, zusammengedrückt. De var. (?) *blepharicarpa* Thell. in Vierteljahrschr. Naturf. Ges. Zürich LXIV (1919) p. 761: „differt a typo: leguminum suturis ciliatis (nec glaberrimis); indumento plantae magis rigido-setuloso, dentibus calycinis minus inaequalibus, superioribus magis porrectis. Differt a *V. lutea* var. *laevigata* (Sm.) Boiss. vexillo extus medio papillis acutis brevissime pruinoso-puberulo nec glaberrimo”.

6. *Salvia virgata* Jacq. = *S. Sibthorpii* S. et S. = *S. viscosa* Mazz. werd in Sept. 1917 door de Wever, aangevoerd in een luzerne akker te Wylre (Z.-Limburg), waargenomen. De plant komt op den Balkan en de Grieksche eilanden voor, blijkens opgegeven vindplaatsen in E. de Halacsy, Consp. Fl. Graecae II 489 (1902), waar men ook de volgende beschrijving vindt: Caule erecto, bracteis calycibusque glanduloso-piloso, simplici vel virgato-ramoso; foliis lobulato-crenatis, utrinque crispule-pubescentibus, radicalibus petiolatis, e basi rotundata vel subcordata ovatis oblongisve, caulinis paucis, diminutis breviter petiolatis et sessilibus, acutis, floralibus bracteaeformibus, ovatis, acuminatis, saepe coloratis, calyce triplo vel ultra brevioribus; verticillastris subsexfloris, distantibus, longe racemosis; calyce campanulato, breviter pedicellato, labio superiore breviter tridentato, inferiore dentibus binis, ovatis, subulato-attenuatis; corollae pubescentis, calyce 2—2 $\frac{1}{2}$ plo longioris, labio superiore falcato. Species caulibus elongatis, virgatis, simplicibus vel pauciramosis insignis. In collibus, campis, herbidis regionis inferioris et montanae.

7. *Verbascum Vuycii*¹⁾ Kloos = *V. ovalifolium* × *nigrum*. Deze bastaard sloeg spontaan in mijn tuin aan den Reeweg te Dordrecht op in de nabijheid van *V. nigrum*, die dus waarschijnlijk de moederplant is. Op wat grooteren afstand had twee jaar geleden *V. ovalifolium*, afkomstig van Wormerveer (zie Aanwinsten 1917—1918) gegroeid. De rozet, die in het najaar van 1918 ontstond, overwinterde en bloeide in 1919. De stengel is vooral beneden zwartbruin gekleurd, verspreid dun vlokkelig behaard, naar boven met korte zijtakken. De onderste bladen zijn gesteeld, met min of meer hartvormigen voet en gelijken veel op die van *V. nigrum*; naar boven worden zij meer en meer ovaal en zittend tot stengelomvattend, de bovenste komen precies met die van *V. ovalifolium* overeen. Zij hebben dezelfde uitgetrokken punt, en het eigenaardig glimmende van *V. ovalifolium* bladen. De bloeiwijze is wat de dikte en de wollige beharing betreft, intermediair tusschen de stamouders. Ook de bloemgrootte staat tusschen die der stamouders in. De kleur van de wol der 5 meeldraden is blauwachtig-roestkleurig, precies de kleur, die men krijgt door het prachtig oranje van *V. ovalifolium* met het violet van *V. nigrum* te mengen. De plant is volkomen steriel en vermoedelijk overblijvend.

8. *Linaria pallida* Ten. vond ik met de heeren Sipkes en de Boer op 15 Juni 1919 te Alblasterdam op een bazaltglooiing langs de Noord bij een aanlegplaats der stoombooten. Deze vindplaats was mij reeds enkele jaren bekend, maar ik had de plant nooit bloeiend gezien en daardoor altijd voor *Linaria cymbalaria* Mill. gehouden, welke plant op dergelijke standplaatsen langs de Lek, Noord en Merwede op verschillende plaatsen voorkomt.

¹⁾ Naar Dr. L. Vuyck, bewerker van den Prodrumus Florae Batavae 2e Ed., waarin hij o.a. een uitvoerige tabel van de Nederlandsche *Verbascum*-soorten en -bastaarden gaf.

Nu wij de plant echter in bloei zagen, viel de 3 maal grootere bloem direct op, en bleek zij bij nadere beschouwing in meerdere opzichten van *L. cymbalaria* te verschillen, o.a. door de streng tegenoverstaande bladen, terwijl de geheele plant klierachtig behaard is. In Vilmorin-Andrieux: Les fleurs de pleine terre p. 602 (1909) vindt men de volgende beschrijving: Linaire à fleurs pâles. Plante vicace, Italie; comme le *L. cymbalaria* Mill. tiges rameuses couchées, mais plante pubescente, à feuilles épaisses, cordiformes à 3—5 lobes arrondis. Fleurs grandes d'un bleu pâle, odorantes à éperon un peu plus long que le tube; pédoncules axillaires plus courtes que les feuilles.

Var. à fleurs rouges ou rougeâtres plus généralement cultivée que le type.

9. *Linaria Monspessulana* (L) Mill. verzamelde ik 13 Aug. 1919 te Noordwijk op een ruig duinterreintje met *Phacelia tanacetifolia*. Op dergelijke terreintjes te Noordwijk vond ik vroeger o.a. *Nemophila insignis*, *Erysimum Perowskianum*, *Gilia achilleaefolia* en dergelijke zaaibloemen. Het lijkt mij waarschijnlijk, dat men daar de gewoonte heeft, deze bloemen uit te zaaien, evenals dat o.a. ook in het Parnassia park te Bergen gebeurt, een gewoonte, die uit Duitschland overgenomen schijnt te zijn. De plant houdt ongeveer het midden tusschen *Linaria bipartita* Willd en *L. arvensis* (L.) Desf. Een goed kenmerk vindt men in de zaden, die met een net van dikke aderen bezet zijn. In Hegi Ill. Fl. v. Mitt. Eur. VI. Band. p. 22 (1913) vindt men de beschrijving: Ausdauernd. Wurzelstock holzig, kriechend. Stengel aufrecht 10—50 cm. hoch, kahl, ästig. Laubblätter kahl, schmal lanzettlich bis lineal, spitz, ganzrandig, die unteren quirlig, die oberen wechselständig. Blüten in meist zahlreichen lockeren Trauben. Blütenstiele etwa so lang wie der Kelch, gleich der Traubenspinde kahl. Kelch bis fast zum Grunde 5-teilig, mit lanzettlichen, spitzen Zipfeln. Blumen-

krone ohne Sporn 7—10 mm. lang, bläulich- oder gelblich-weiss, mit gelbem, selten weissem, Gaumen; Oberlippe zweispaltig, zurückgeschlagen, dunkel violett gestreift. Kapsel kugelig, etwas länger als der Kelch. Samen eiförmig, scharf dreikantig, auf den Flächen eingestochen punktiert. Juli — Aug. Auf feuchten Wiesen, Aeckern, an unkultivierten Orten, Mauern, einzig in Südwest-deutschland; im übrigen Gebiete nur verschleppt.

10. *Proboscidea louisianica* (Mill) Thell. = *Martynia louisian(ica)* Mill. = *M. annua* L. = *M. proboscidea* Glox. in één prachtig exemplaar te Rotterdam 6 Sept. 1919. Chapman: Fl. of th. S. Un. St. p. 304 (1897) rekent het geslacht *Martynia* tot de familie der *Bignoniaceae*, terwijl Britton en Brown: Fl. of N. Am. III p. 200 (1898) en Gray: New Man. of Bot. p. 742 (1908) haar tot een aparte familie der *Martyniaceae* brengen. In de tabel der families van Br. en Br. worden zij aldus gescheiden:

α. Trees, shrubs or woody vines; capsule 2-celled, seeds winged in our genera. *Bignoniaceae*.

β. Opposite-leaved herbs; capsule 1-celled in our genus, seeds wingless. *Martyniaceae*.

Het geslacht *Martynia* L. wordt daar als volgt beschreven:

Coarse diffusely branched glandular-pubescent and viscid strong-scented herbs with opposite or alternate long-petioled leaves and large violet purple, whitish or mottled flowers in short terminal racemes. Calyx 1—2 bracteolate at the base, campanulate, inflated, unequally 5-cleft, deciduous. Corolla funnelform-campanulate, oblique, decurved, the 5 lobes nearly equal, spreading. Stamens 4 in our species; anthers glandtipped, their sacs divergent. Ovary 1 celled the 2 parietal placentae intruded, and expanded in the center of the cavity into broad surfaces bearing the ovules in 1 or 2 rows. Fruit an incurved beaked loculicidally 2-valved capsule, the exocarp somewhat fleshy, the endocarp fibrous, woody, crested below or also above, 4 celled

by the extension of the placentae. Seeds numerous, tuberculate. [Named from John Martyn 1693—1768, professor of botany at Cambridge, England]. About 8 species, natives of Am. Terwijl de beschrijving van de soort daar luidt:

Martynia Louisiana Mill. Unicorn Plant. Elephants Trunk, Double-claw. Annual, densely glandular pubescent all over; stem stout, much branched, the branches prostrate or ascending 1° — 3° long. Leaves broadly ovate to orbicular, rounded at the apex, cordate at the base, repand undulate or entire, 3'—12' in diameter, the petiole stout, mostly longer than the blade, bractlets at the base of the calyx oblong or linear, deciduous; calyx somewhat cleft on the lower side; racemes several-flowered; pedicels slender, corolla whitish or yellowish mottled with purple or yellow within. $1\frac{1}{2}'$ —1' long, the limb nearly as broad, the lobes obtuse; stamens all anther-bearing; fruit strongly curved, 4'—6' long when mature, the beak longer than the body, splitting into 2 elastically diverging segments, the endocarp crested on the under side only. In waste places, escaped from gardens, Maine to New Jersey and North Carolina. Native in the Mississippi Valley from Iowa and Illinois southward July—Sept.

Volgens Thellung Fl. de Montpel. 481 (1912) was de soort in den tijd van Gouan in de omgeving van de Jardin des Plantes te Montpellier ingeburgerd in 1762, maar in 1796 weer verdwenen. Dit klopt met de opmerking in Caroli Linnaei Syst. Gen. Spec. Plant. ed. Richter p. 598 (1840). Monspelii quasi spontaneam indicat Linn. in Am. ac. 8 p. 8.

11. *Bidens pilosa* L. (s. l.) te Wormerveer Oct. 1918. Dergelijke planten, steeds zonder bloemen of vruchten, meest te Wormerveer, ook te Rotterdam waargenomen, werden vroeger als vermoedelijk tot *B. bipinnata* L. te behoreen gedetermineerd. Nu heb ik deze plant tot bloei weten te brengen, en toen bewezen de kleine gele lint-

bloempjes, dat het geen *B. bipinnata* kon zijn. Intusschen kon ik geen andere beschrijving van *B. pilosa* in handen krijgen, dan die van Linn. l.c. p. 794. *B. fol. pinnatis subpilosis, caulis geniculis barbatis, cal. involucro simplici, sem. divergentibus, cor. flosculosis* Sp. I n. 5. *B. corona seminum retrorsum aculeata, sem. undique patentibus*. H. cliff. p. 399 n. 2. *B. latifolia hirsutior, sem. angustiore radiato*. Dill. elth. 51 t. 43 f. 51. Habitat in America. ☉. [H. ups., Sp. I. II.] „Caulis genicula barbata. Folia pinnata; foliolis 3 extimis coadunatis. Florum discus conicus: sem. intermediis longioribus; maturescentibus divergentibus.” Sp. II. „Antecedenti [*B. tripartita* L.] maxime affinis videtur, eandem tamen sp. statuere vetant folia magis composita et seminum corona 3- vel 4 dentata, nec non calycis squamae exteriores minores, praeterquam quod sem. in calyce contenta conicam referant figuram simul, eo quod intermedia gradatim altiora sint et matura undique expandantur, globum Erinacei instar formantia. Differunt insuper semina figura tenuiore longiore a praecedenti.” H. cliff.

12. *Emilia sagittata* (Vahl.) D. C. = *Senecio sagittatus* O. Hoffm. Deze plant verzamelde ik in den tuin van den heer Dooremans te Dordrecht, Sept. 1919, waar zij spontaan was opgekomen. Het kan daar geen overblijfsel van vroegere cultuur zijn, omdat het nieuwe huis geen vroegeren bewoner had. De plant is afkomstig uit tropisch Afrika, komt ook voor in Oost-Indië en wordt als sierplant gekweekt. De bloemkleur komt precies overeen met die van *Hieracium aurantiacum*, een kleur, die vrij zeldzaam is. Ik heb geen beschrijving van de soort kunnen vinden. De plant heeft slappe, aan de toppen opstijgende stengels, die sterk vertakt, naar boven weinig bebladerd zijn. De bladen zijn met hartvormigen voet stengelomvatend, naar den top spits, de bladrand is zeer flauw bochtig getand. De ± 1 cM. groote bloemhoofdjes staan aan de toppen der stengels op vrij korte steeltjes in groepjes van

3 tot 6 bijeen. De geheele plant is dun-viltig behaard, vermoedelijk overblijvend.

Vervolgens wil ik uw aandacht vragen voor enkele planten uit den buit van 1919, die wij wel tot onze indigene flora moeten rekenen, maar die als afwijkende vormen of zeldzaamheden gememoreerd mogen worden.

13. *Lycopodium complanatum* L. var. *anceps* Wall. is in ons land blijkbaar zeer zeldzaam. Het tamelijk talrijke herbariummateriaal van onze vereeniging is bijna uitsluitend var. *chamaecyparissus* A. Br. De eenige exemplaren van de var. *anceps* die ik vond zijn:

a. een viertal exemplaren alle afkomstig van Hoenderloo, o.a. 1880 leg. Oudemans; 1890 U. I. (ten deele);

b. veel materiaal zonder etiket in één omslag, waarop de naam Walraven;

c. Leusdensche berg bij Amersfoort, 1841 leg. P. M. E. Gevers Deynoot (ten deele);

d. Uchelen—Beexbergerwoud, 1838 leg. Dornseifen (niet geheel typisch).

Het schijnt dus, dat deze vorm vrijwel tot het Westelijk en Z.W. deel van de Veluwe beperkt is. Nader onderzoek lijkt mij zeer gewenscht.

14. *Aspidium filix mas* Sw. m. *furcans* Moore, waarbij meerdere van de zijblaadjes aan den top gaffelvormig gedeeld zijn. Raren (Z.-Limburg) in een hollen weg, 9 Juni 1919, leg. Henrard, Jansen, Kloos en Sipkes.

15. *Blechnum spicant* Sm. m. *furcatum* Milde met overgang tot m. *multifidum* Wollaston. De bladtop is bij verschillende bladen in tweeën gesplitst, bij enkele in drieën, terwijl van de deelen er een opnieuw gegaffeld is. Gaasterland, 3 Aug. 1919, leg. Kloos.

16. *Festuca Borreri* Bab. Deze soort werd reeds gedurende meer dan een halve eeuw niet meer in ons land vermeld. Verleden jaar zag ik, door bemiddeling van Sloff, oude exemplaren door Van den Bosch op Zuid-

Beveland verzameld. Toevallig ontdekte ik op hetzelfde blad enkele exemplaatjes van *Lepturus filiformis*. Van deze soort kende ik in de omgeving van Goes één vindplaats, en dat deed mij besluiten, daar eens naar de lang gezochte soort te gaan snuffelen. Deze poging is met succes bekroond. De plant groeit in massa's bij de Weel tusschen 's-Gravenpolder en Driewegen, waar ik ze 22 Juni 1919 verzamelde, en heeft daar vermoedelijk, en ook op meerdere plaatsen op Zd.-Beveland wel, steeds gegroeid.

17. *Goodyera repens* R. Br. m. *fasciata* Kloos met bandvormig verbreed en stengel en een groot aantal dicht opeengehoopte bloemen. Schoorl, Aug. 1919 leg. Kloos.

18. *Bassia hirsuta* (L.) Asch., ook sedert lang in ons land niet aangetroffen, vond ik in grooten getale langs het Zuiderzee-strandje bij Enkhuizen op 28 Aug. 1919.

19. *Reseda luteola* L. m. *furcata* met in tweeën gesplitsten top van de bloeiwijze troffen wij aan op een adventiefterrein bij Nijmegen; 25 Juli 1919. Exc. Ned. Bot. Ver.

20. *Rosa arvensis* Huds. var *typica* Keller is in ons land alleen bekend van Zuid-Limburg en uit den Achterhoek Op 22 Juni 1919 vond ik de plant op Zuid-Beveland tusschen 's-Gravenpolder en Driewegen in meerdere exemplaren.

21. *Geum rivale* L. var(!) *luxurians* Prah. = *G. hybridum* Wulf = *G. rivale monstrosum* Hagenb. = *Anemone dodecaphylla*(!) Dit is een prolificatie van *Geum rivale*, die in enkele bloeitakken aan een exemplaar, dat ik in mijn tuin heb, ontstond. Een der exemplaren verklaart den naam *Anemone*. Zij gaat inderdaad wel iets op een vermonsterde *A. nemorosa* gelijken.

22. *Trifolium strepens* Crantz. = *T. aureum* Poll. = *T. agrarium* L. Vlachtwedde Juli 1919 leg. J. Baas verdient als zeldzame adventieflant hier vermelding.

23. *Lappa major*. Gaertn. *m. involucrata* verzamelde ik op 31 Aug. 1919 te Willemsdorp. Het is een vorm met bladachtig ontwikkelde omwindselbladen. Enkele dagen later nam ik denzelfden vorm waar aan den Kop van 't Land (eiland van Dordrecht). Zij schijnt mij toe een maaivorm te zijn.

24. *Cirsium lanceolatum* (L.) Scop. in een sterk vermonsterden vorm, waarbij de bovenste stengelbladen in groot aantal dicht bij elkaar staan en overgaan in blad-vormig ontwikkelde omwindselbladen. De bloem is niet meer waar te nemen, maar in een bos stekelige schutbladen ontaard. Meliszand op Flakkee; 10 Aug. 1917. leg. Kloos.

25. *Cirsium anglicum* Lobel *var. humilis* Kloos, waarbij de bloem niet of nauwelijks boven de wortelbladen uitsteekt. De plant heeft evenwel een volledig ontwikkelden stengel met stengelbladen. De stengel is alleen veel korter dan bij de type. Het lijkt mij een overgang tot de *var. subacaulis* J. en W., verleden jaar door Wachter gedemonstreerd. Eigenaardig was dat op het land in den Alblasserwaard, waar Sipkes, de Boer en ik deze var(?) op 15 Juni 1919 in groot aantal waarnamen tusschen typische langstengelige *C. anglicum*, geen overgangen te vinden waren, wat het vermoeden versterkt, dat wij hier toch wel met een zeker systematisch verschil te doen hebben.

A. W. KLOOS JR. C. I.